

PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS LAGER ONDERWIJS

**Bachelorproef aangeboden tot het bekomen
van het diploma leerkracht lager onderwijs**

Academiejaar 2022 - 2023

1 Voorwoord

Deze bachelorproef is geschreven in het kader van mijn opleiding leerkracht lager onderwijs aan de Hogeschool PXL in Hasselt.

Allereerst wil ik mijn promotor, Catherine Roden, bedanken. Door haar aangename begeleiding, ondersteuning en feedback werd dit schrijfproces vergemakkelijkt.

In het bijzonder wil ik mijn mentor bedanken. Mister Sesay en ik hebben alle activiteiten samen uitgevoerd. Zijn feedback heeft positief bijgedragen aan de uitwerking van het omgevingsboek.

Graag wil ik directrice, Els Salembier, en de schoolcoördinator, Suwaibatou Bah, bedanken. Zij hebben het vertrouwen in mij gesteld om te mogen werken aan dit praktijkprobleem. Daarbij hebben ze mij voorzien van alle nodige informatie en steun de school.

Ten slotte wil ik mijn familie bedanken voor de emotionele steun en motivatie die zij hebben geboden tijdens dit onderzoeksproces.

De verwezenlijking van deze bachelorproef zou heel anders zijn gelopen zonder deze mensen.

Charlayne van Emmenes

Authentiekere werken tijdens integrated studies in Gambia.

Charlayne van Emmenes

Promotor: Catherine Roden

Oriënteren en richten**Praktijkprobleem**

In grade one (niveau tweede leerjaar) op basisschool the Swallow in Gambia wordt er voor de lessen integrated studies met een handleiding gewerkt. Het vak integrated studies is vergelijkbaar met een combinatie van mens & maatschappij en wetenschappen & techniek. Werken met de handleiding is verplicht vanuit de overheid ter voorbereiding op de centrale staatsexamens die plaatsvinden in grade three en grade six. Bij het gebruik van de handleiding wordt er tamelijk theoretisch gewerkt. Dit heeft als gevolg dat de lessen abstract worden opgenomen door de leerlingen. De uitdaging is om de lesinhoud in een authentiekere context aan te bieden door meer in te zetten op omgevingsonderwijs en gebruik te maken van concreet materiaal.

Onderzoeksvraag

Hoe kan je authentiekere werken tijdens de lessen integrated studies in het tweede leerjaar van basisschool the Swallow (Gambia) zodat de leerlingen de leerstof beter begrijpen?

Bijsturingen na reflectie

Voorafgaand aan de stage, begon ik in België al aan het onderzoek door een literatuurstudie uit te voeren. Na aankomst in Gambia werden er enkele wijzigingen betreffende de stage doorgevoerd. Ter plaatse werd besloten om mij in de klas van Mr. Sesay in grade one (niveau 2^e leerjaar) te zetten in plaats van nursery three (niveau 1^e leerjaar). In de nursery three lag er een zwaardere focus op een themagerichte aanpak. Dit criterium voor de output van de bachelorproef kwam door de wijziging grotendeels te vervallen. Door de klaswijziging, werd de onderzoeksvraag ook lichtelijk aangepast. Daarnaast werd er in nursery three niet gewerkt met een handleiding waardoor er meer vrijheid was in de lesinvulling. Met de verplichte methode van grade one verviel deze vrijheid ook. Er moest nu gezocht worden naar authentieke alternatieven op de reeds bestaande lessen uit de methode. De uitdaging blijft in grote lijnen wel hetzelfde. Echter, komt er een extra uitdaging bij: de richtlijnen van de Gambiaanse overheid niet uit het oog verliezen tijdens het werken met de handleiding.

Plannen & Verzamelen

Onderzoeksactiviteit 1: bronnenonderzoek (literatuurstudie)

Om zo:

- Een bredere visie te ontwikkelen op omgevingsonderwijs en authentiek werken.
- Beter inzicht te krijgen op het vlak van werken met weinig middelen.

Onderzoeksactiviteit 2: interviewen van een expert

Om zo:

- Te leren hoe ervan concreet naar abstract gewerkt kan worden tijdens wereldoriëntatie.

Onderzoeksactiviteit 3: een voormalige stagiaire van the Swallow bevragen.

Om zo:

- Meer te weten te komen over de werking van the Swallow.
- Een eerste beeld te vormen rond de invulling van de lessen (met name integrated studies).
- De mogelijkheden van de omgeving van the Swallow te verkennen.
- De beschikbare middelen van de school en de ouders/leerlingen te peilen.

Stagiaire: Lien Deputter (Bijlage 2)

Onderzoeksactiviteit 4: een lesobservatie van de les integrated studies in de stageklas.

Om zo:

- Het verloop van de lessen integrated studies in kaart te brengen.
- De klascontext en beginsituatie te kaderen.
- Te kijken in welke mate er (al dan niet) authentiek gewerkt wordt tijdens de lessen integrated studies.

Timing:

Onderzoeksactiviteit	10/'22	11/'22	12/'22	01/'23	02/'23	03/'23	04/'23	05/'23
Literatuurstudie								
bevragen van expert								
Interview afnemen								
Lesobservatie								
ontwerpen product								
– afleiden van criteria uit bronnen/bevragingen								
– ontwerpen output								
Testen van het product								
bijsturing van het product (en mogelijk 2 ^{de} try-out)								

Bijsturingen na reflectie

Na het analyseren van de bronnen uit de literatuurstudie, is er een bron verwijderd. Deze bron bood geen bijdrage aan het onderzoek omdat er geen ontwerpcriteria uit gehaald kon worden.

Tevens zijn er twee bronnen toegevoegd die nuttige informatie bevatten over het Gambiaanse onderwijscurriculum en de praktische aanpak en werking van omgevingsonderwijs.

In eerste instantie zou de stage doorgaan in de derde kleuterklas. Het interview met meneer Maes leek hierom een gepaste manier om te leren over de thematische aanpak die in de kleuterklassen wordt gehanteerd tijdens wereldoriëntatie.

Bij aanvang van de stage (in Gambia), werd ter plaatse besloten om mij in grade one (niveau 2^e leerjaar) te plaatsen. De ontwerpcriteria uit het interview kwam hierdoor grotendeels te vervallen. De informatie over thematisch werken is voor de stage op zich zeer nuttig maar minder bruikbaar als ontwerpcriterium. Wel putte ik nuttige informatie betreffende het werken van concreet naar abstract.

Moest het interview opnieuw gevoerd worden, dan zouden de vragen geherformuleerd moeten worden. De vragen waren te breed geformuleerd waardoor er weinig praktische informatie uit gehaald kon worden voor de ontwerpcriteria.

Het Driehoeks gesprek op 09/11/2022 en de ontmoeting op 11/11/2022 met Els Salembier (directrice en oprichter van the Swallow) boden al veel inzicht over de aanpak van de lessen integrated studies.

Ik voelde echter nog de nood naar de blik van het liefst een student of iemand die ook recent in het werkveld had gestaan. Een afspraak met mijn mentor op voorhand inplannen ging moeilijk omwille. Hierom besloot ik om een oud-stagiair te benaderen.

Van de stagiaires van vorig jaar stemde Lien in met een korte bevraging.

De meeste verkregen informatie was nuttig voor de stage op zich. Een aantal zaken zoals de mogelijkheden qua middelen en omgeving waren handig om al op voorhand te weten.

De lesobservatie is later toegevoegd als onderzoeksactiviteit omdat deze pas ter plaatste met de mentor gepland kon worden.

Bewijsstukken in bijlage

Onderzoeksactiviteit 1 (Artikels literatuurstudie) - bronnenlijst literatuurstudie

Onderzoeksactiviteit 2 (interview) – Bijlage 2 en 3

Onderzoeksactiviteit 3 (beknopte samenvatting van de bevraging) – Bijlage 3 en 4

Onderzoeksactiviteit 4 (lesobservatie) – Bijlage 5

Analyseren

Voor het ontwerp moeten er met volgende eisen rekening gehouden worden:

1. Vanuit de schoolomgeving vertrekken.

Er kan op twee manieren vertrokken worden:

- Met de klas de omgeving in trekken (bv. op excursie).
- Zaken uit de omgeving naar de klas brengen (bv. materialen of lokale expert).

Vanuit de omgeving vertrekken is een drempelverlagend techniek om eigen kennis te relativeren aan de lesinhoud. Omgevingsonderwijs draagt ook bij aan een versterkt verantwoordelijkheidsgevoel om betere zorg voor de omgeving te dragen (*Carla van Boxtel, Tine Béneker, Tessa de Leur, Anna Smits (2020, oktober)*)

2. Een concrete context bieden.

- Door gebruik te maken van lokale beschikbare middelen:
 - o Het liefst kosteloos of zo goedkoop mogelijk.
 - o Zelfgemaakte leermiddelen moeten gemaakt worden van materialen die makkelijk te vinden zijn in Gambia.
(*Renaud, S., Tannenbaum, E., Stantial, P. & English teaching forum 2007*)
- Door kinderen actief te betrekken in het leerproces met activiteiten en/of kritische vragen wordt de theoretische inhoud concreter gemaakt. (*Carla van Boxtel, Tine Béneker, Tessa de Leur, Anna Smits (2020, oktober)*)
- Visueel ondersteunen door gebruik te maken van afbeeldingen en concrete materialen uit de directe omgeving. (*N. Maes, interview 29 november 2022*)

3. Actieve leerlingenparticipatie met beschikbare middelen.

De kinderen krijgen de ruimte om te kritisch te werken en te experimenteren met leermiddelen. Hierdoor wordt het kritisch denkvermogen, de autonomie en probleemoplossend denken worden gestimuleerd. Leren door te doen heeft daarbij een bewezen beter effect op het opslaan van informatie in het langetermijngeheugen. (*Ministry of basic and secondary education [republic of the Gambia], 2011*)

- Organisatie: De leerkracht trekt zich terug uit zijn rol als expert en fungeert meer als coach. (*Renaud, S., Tannenbaum, E., Stantial, P. & English teaching forum 2007*)
- Actieve participatie kan ook het zelf ontwikkelen van leermiddelen door de kinderen betekenen. (*Nyai Cintang, Dewi Liesnoor Setyowati & Sri Sularti Dewanti Handayani, 2017*)

4. Geleidelijk van concreet naar abstract werken.

De basis wordt gelegd door concrete leerervaringen op te doen en veel visueel te werken. Vervolgens kan de theoretische kennis van de verplichte methode gelinkt worden aan deze basis. (*N. Maes, interview 29 november 2022*).

Ten slotte is het essentieel om de theorie op abstracte wijze te kunnen begrijpen om de centrale staatsexamens af te leggen (*pers. comm. Sesay*)

Bijsturingen na reflectie

Het opstellen van de ontwerpeisen verliep in het begin vrij moeizaam. Ik begon hiermee tijdens de eerste stageweek na slechts een les integrated studies te hebben geobserveerd. Het was moeilijk om een duidelijke grens te stellen tussen de stagelessen en de onderzoeksactiviteiten.

In eerste instantie stelde ik vier uitgangspunten. Deze uitgangspunten waren te globaal geformuleerd waardoor de ontwerpcriteria erg vaag waren.

Met behulp van mijn mentor werkten we in week 2 de vier uitgangspunten concreet uit tot ontwerpeisen. Mijn mentor gaf tijdens ons eerste reflectiegesprek (20/03) ook aan dat het vanuit de overheid een richtlijn voor de leerlingen is om elke les schriftelijk te verwerken, ook als er een excursie is gedaan. Dit neemt ook extra tijd in beslag.

Ontwerpen

De output is een bundel van fiches met activiteiten die uitgevoerd kunnen worden in de omgeving van the Swallow.

Dit kunnen bezienswaardigheden zijn of plekken waar concrete materialen gehaald of geleend kunnen worden voor in de klas.

Elk fiche bevat een gedetailleerde beschrijving van hoe (welke context) en wanneer (tijd van het jaar in samenloop met de handleiding) de omgeving op authentieke wijze gebruikt kan worden.

De fiches bevatten ook ideeën rond werkvormen met de leerlingen. De link met de methode wordt steeds duidelijk gelegd (behandelde hoofdstukken). Onderaan elk fiche is ook ruimte voorzien voor feedback naar een volgende keer toe (volgend schooljaar of voor andere leerkrachten).

De bundel is samen met mr. Sesay opgesteld, aan het einde van de week werden de fiches samen ingevuld.

➔ Zie OUTPUT voor de volledige bundel

Belangrijk voor de mentor:

- Betrokkenheid
De mentor moet ervoor open staan om de activiteiten mede te begeleiden.
- Ruimte voor reflectie en schriftelijke samenvatting voorzien na elke activiteit.
- Activiteiten zijn uitvoerbaar binnen de lessen en doorheen het gehele schooljaar.
- De activiteiten zijn duidelijk voor de mentor. Hij kan de activiteiten eventueel aan andere leerkrachten kunnen uitleggen.
- Aansluiting met de theorie van de verplichte methode.

(Legende) aftoetsen ontwerpeisen in output

1. IN: Er worden concrete materialen naar de klas gebracht.
2. UIT: De activiteit vindt in de directe schoolomgeving plaats.
3. E: excursie

CSA – model

1. Concreet (C)
2. Schematisch (S)
3. Abstract (A)

Participatie:

Leerkracht – leerling interactie	Leerling – leerling interactie
-------------------------------------	-----------------------------------

Duur:

1 lesuur (35 min)	1
2 uren (70 min)	2
3 uren (105 min)	3

Wanneer?

Begin van het schooljaar	A
Hele jaar door	B
regenseizoen	C
Droog seizoen	D

Activiteit:	IN – UIT	CSA	Participatie	Duur	Wanneer?
2Presentatie	IN	Nee		3	A
Verkenning school	UIT	Ja		2	A
E: Storthoop	UIT	Ja		3	B
E: Leerwandeling dieren	UIT	Ja		3	D
Waarneming planten	UIT	Ja		1	B
Groenten planten	UIT	Ja		2	D
E: Put en kraan	UIT	Ja		3	C
E: Waterfiltering	UIT	Ja		3	B
Water mengen	IN	Ja		1	B
Drijven en zinken	IN	Ja		1	B
Wat eet jij?	IN	Nee		1	B
E: Fruitmarkt	UIT	Ja		3	D
De zintuigen	IN	Ja		2	B
Vruchten	IN	Ja		2	B

Try-outs

Vanaf eind week 3 begonnen mijn mentor en ik te brainstormen over de aanpak en het aftoetsen van de ontwerpeisen.

Op vrijdag planden we samen de lessen voor de volgende week en evalueerden we de lessen van de afgelopen week. De fiches werden ook aan het einde van de week direct met de feedback erbij ingevuld. Alle activiteiten werden samen met mr. Sesay uitgevoerd.

De verplichte handleiding bestaat uit 5 thema blokken. De thema's werden tweemaal behandeld, eenmaal volledig tijdens semester 1. Tijdens semester 2 werden eerst de moeilijke lessen van elk thema herhaald, vervolgens de overige lessen. Aangezien ik eind semester 1 begon met de stage, heb ik alle moeilijke lessen behandeld.

I want to make my **integrated studies** lessons more **active** and **realistic**!

Grade 4 presents:
The environment book 📖

With **ideas** on:

- Utilizing the **school environment** 🌿
- Improving **interactions** 🗣️
- **Realistic** class activities
- Increasing **student participation** 🙋🙋🙋🙋

Resultaten en bijsturing ontwerp

Wekelijks evalueerden Mr. Sesay en ik de authentieke lessen. Aangezien de activiteiten geen twee keer binnen een semester uitgevoerd konden worden, konden we de lessen ook niet herontwerpen. Wel noteerden we bij de fiches de feedback naar de volgende keer toe. Zo kan de volgende de feedback toepassen en eventuele aanvullingen toevoegen.

In eerste instantie bestond het ontwerp uit een omgevingskaart. Na een reflectiegesprek met mijn mentor over onze eerste authentieke les werd duidelijk dat er ook vraag was naar een soort bundeling van authentieke ideeën per omgeving. Het idee van de kaart is toen omgezet. Het was de bedoeling dat de kaart als basis werd gebruikt met als uitbreiding de fiches als “handleiding” om authentiek te werken. Uiteindelijk werd er besloten om de kaart volledig te schrappen aangezien hij overbodig was. De omgeving was namelijk goed gekend door alle leerkrachten (dubbel werk).

Enkele vaststellingen tijdens het testen waren:

- In de lesvoorbereidingen noteerde Mr. Sesay steeds een kritische denkvraag voor zichzelf. Dit implementeerden we ook voor de kinderen (komt overeen met een onderzoeksvraag). Hierdoor werd het doel van de les concreter en waren de leerlingen ook echt in staat om te “zoeken” naar een oplossing.
- Een aantal leerlingen gaven aan erg opgewonden te raken bij de start van een authentieke les. Vanaf week 6 startten we elke authentieke les met een (kring)gesprek, dit werkte rustgevend en toch prikkelend bij de leerlingen.
- Het aanbod van lessen binnen en buiten de klas was volgens Mr. Sesay voldoende gevarieerd. Hij was tevreden over de opzet van de opdrachten, deze waren volgens hem makkelijk uit te voeren.
- Het thema dieren was moeilijk om authentiek mee te werken. De hoofdstukken (habitat, voeding, zorgen voor dieren, ...) boden weinig mogelijkheden tot omgevingsonderwijs of concreet werken. Voor deze thema's probeerden we actievere werkvormen rond de methode te voorzien. Al deze inhouden konden in één grote activiteit aan het einde van het hoofdstuk uitgevoerd worden.
- Initieel werd er alleen concreet en schematisch in de klas gewerkt. Concreet zijnde de authentieke les en schematisch het samenvatten van de les in het werkschrift. Later besloten we om aan het einde van elk thema een beknopte huistaak mee te geven om de link naar abstract werken (voorbereiding examens) te verduidelijken. De eerste twee taken waren moeilijk voor de leerlingen en vroegen veel uitleg.
- De leerlingen genoten steeds meer van de authentieke lessen en vroegen op den duur wanneer ze weer integrated studies hadden.

Concluderen

In het lager onderwijs, vooral tijdens het werken met kinderen met een jonge leeftijd is het belangrijk om de inhoud op authentieke wijze aan te brengen. Hiermee wordt er aangesloten op de leefwereld van de kinderen. Deze aansluiting zorgt er weer voor dat de inhoud gerelativeerd worden en daardoor beter begrepen worden. Authentiek werken is belangrijk bij alle vakken op school en kan op verschillende manier ingezet worden.

In grade one (niveau tweede leerjaar) op basisschool the Swallow in Gambia, wordt er voor de lessen "integrated studies" (een combinatie van mens & maatschappij en wetenschappen & techniek), met een vanuit de overheid verplichte handleiding gewerkt.

Bij het gebruik van de handleiding wordt er tamelijk theoretisch gewerkt met als gevolg dat de lessen abstract worden opgenomen door de leerlingen.

De uitdaging is om de lesinhouden authentiek aan te bieden, door meer in te zetten op omgevingsonderwijs en gebruik te maken van concrete materialen.

De onderzoeksvraag voor dit praktijkprobleem is: *"Hoe kan je authentiek werken tijdens de lessen integrated studies in het tweede leerjaar van basisschool the Swallow (Gambia) zodat de leerlingen de leerstof beter begrijpen?"*

De volgende onderzoeksmethoden werden gehanteerd: een interview met een vakdocent, een bevraging van een oud-stagiaire van the Swallow, een lesobservatie en een literatuurstudie.

Het ontwerp betreft een bundel met activiteiten fiches om authentiek te werken. Dit ontwerp is gebaseerd op vier eisen die uit bovenstaande onderzoeksmethoden zijn gesteld:

1. Er wordt vertrokken vanuit de schoolomgeving
2. Er wordt een concrete context geboden
3. Er wordt gestreefd naar een actieve leerlingenparticipatie met de beschikbare middelen.
4. Er wordt geleidelijk van concreet naar abstract gewerkt

De fiches bieden een variatie aan activiteiten binnen en buiten de klas om zo de context concreter te maken. De leerlingen genoten van de activiteiten en er was een positieve stijging in examenresultaten voor semester 2.

Een aantal kritische noten tijdens dit onderzoek waren:

1. De uitwerking van concreet naar abstract

In de fiches wordt voornamelijk de nadruk op het concreet werken gelegd. De overstap naar abstract werken wordt echter niet in de fiches aangeboden. Dit had gedaan kunnen worden door suggesties voor bordschema's, gezien deze verplicht zijn, toe te voegen. De bordschema's zijn overigens verplicht.

2. Examenresultaten

Dit jaar was de eerste keer dat de inhoud van de methode zowel in semester 1 als semester 2 aan bod kwamen. Dit besluit was gemaakt door de afwezigheid van de klasleerkracht evenals de afwezigheid van de vervangleerkracht.

De examenresultaten van semester 2 lagen drastisch hoger dan de examenresultaten van semester 1. Het is echter niet duidelijk of dit kwam door het implementeren van het authentiek werken, de herhaling van de hoofdstukken, of een combinatie van beide factoren.

De fiches zijn gebruikt geweest in grade one maar zouden met minimale inhoudelijke wijzigingen ook aangebracht kunnen worden in nursery three en grade two. De locaties en middelen zouden tevens als inspiratiebronnen kunnen dienen voor lessen van de hogere en zelfs de lagere klassen. De fiches bieden een duidelijke leidraad en dienen als concrete handvaten.

Deze fase diende als testfase van de fiches. Met de genoteerde feedback zal de leerkracht volgend jaar een andere leerervaring hebben met de leerlingen. Elk jaar dat deze fiches gebruikt worden, kunnen verbeteringen worden aangebracht op basis van de bestaande feedback waardoor dit product constant evoluerend is.

1. Ondernemend en innovatief

Voor dit onderzoek was het noodzakelijk om innovatief te denken. De activiteitenfiches wijken flink af van de lesmethode in Gambia. De richtlijnen van de overheid zorgden daarbij ervoor dat er naar een balans gezocht moest worden tussen authentiek en theoretisch lesgeven.

SDG 4 'kwaliteitsonderwijs' streeft naar kwaliteitsvol onderwijs. Met name doel 4.7. kan gekoppeld worden aan dit onderzoek. Dit doel streeft ernaar om leerlingen kennis en vaardigheden te laten verwerven die nodig zijn om duurzame ontwikkeling te bevorderen. Tijdens de omgevingsgerichte lessen werd er ook aandacht besteed aan zorg dragen voor de natuur en het milieu. Deze inhouden kwamen echter niet expliciet naar voren in de verplichte methode. Deze extra aandacht aan het milieu sluit tevens aan op SDG 13 'klimaatactie'. Er werd een aantal keer gesproken over 'the global warming' om de leerlingen hiervan te maken. De uitvoering van de activiteiten vroeg om een ondernemende geest. Daarbij moest ik mij oriënteren in een onbekende omgeving en op creatieve wijze op zoek gaan naar alternatieven. De uitvoering van de activiteiten zonder testfase was een risico, maar vanwege de juiste voorbereiding en begeleiding had het een gunstige afloop.

2. Internationaal samenwerken

De stage en het onderzoek vonden plaats in Serekunda (Gambia). De werkwijze en manier van communiceren verschilden soms sterk van de wijze die ik gewend ben in België en Nederland.

Voor veel activiteiten die buiten de klas plaatsvonden, heb ik in het Engels contact moeten leggen met externe partners.

Ook heb ik met mijn mentor veel samengewerkt tijdens de activiteiten en de wekelijkse reflectiemomenten. Het was een bewuste keuze om Mr. Sesay de activiteiten te laten uitvoeren. Op deze manier kan hij de activiteiten autonoom verderzetten na mijn vertrek en de werking van de fiches ook aan collega's uitleggen.

3. Disciplinair en multidisciplinair

Tijdens dit onderzoek zijn er verschillende rollen van de leerkracht sterk naar voren gekomen. Zo fungeerde ik als rolmodel in het dragen van zorg voor de natuur. Tijdens de lessen leerden we over natuurbehoud en het uitsterven van soorten (planten en dieren). De effecten van toerisme op natuurgebieden werden ook aangehaald, aangezien Gambia veel van haar inkomsten put uit toerisme. Dit allemaal kan gelinkt worden aan SDG 14 'leven op het land'. De activiteiten vroegen veel didactische en vakinhoudelijke kennis buiten de theorie die in de verplichte methode aangereikt werd. Het plannen van de excursies vroeg ook organisatorische vaardigheden. Tenslotte werd de rol als onderzoeker het belangrijkste tijdens dit volledige proces.

Voor de lessen rond hygiëne en gezonde voeding heb ik samengewerkt met een andere student die de opleiding toegepaste gezondheidswetenschappen volgt en fungeerde als health coach. We bekeken samen hoe het curriculum van health en integrated studies geïntegreerd konden worden.

4. Bronnenlijst – Literatuurstudie

Kola, A. J. (2012). *Challenges and Prospects of Primary Science Teaching in Nigeria*.

academia.edu.

https://d1wgtxts1xzle7.cloudfront.net/50023570/CHALLENGES_AND_PROSPECTS_OF_PRIMARY_SCIENCE20161101-13052-19f4nci-libre.pdf?1477983979=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DChallenges_and_Prospects_of_Primary_Scie.pdf&Expires=1671357784&Signature=liUfYcGtR3-nKlKptAjp7tB-Jt4F16hurl~zc1JmQc3Lo5zcJM2veU0h2~LNORyo8Wm8aCI-i2AXWepRZgv-Lvko05F-f7Zp0rKicqKaNOvhcmTbAxKcWHxdvDD93pMBfkY6F3BvLZnAwKRKKjK3n1jdlqjrMs5b6bYn ocm1-syZTjpdSAIhf4kK6NxVtnaHI0QQ2fph7EyLUK08QlrTcrK009UnRKYkrRsgfnjclOA58QaAr~EVanyvj88Alwp6ULpoLhI70wzsEqqrA1dTUmjZLoYpyjFiZXd5S9e9hP01swNUE8rQ8kiF-T1z8luAVN9Lo0tSvJW9fUlauS3UnA_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

Geraadpleegd op: 11/11/2022

Nyai Cintang, Dewi Liesnoor Setyowati & Sri Sularti Dewanti Handayani (2017). UNNES - Universitas Negeri Semarang.

View of Perception of Primary School Teachers towards the Implementation of Project Based Learning. unnes.ac.id. <https://journal.unnes.ac.id/sju/index.php/jpe/article/view/17552/8811>

Geraadpleegd op: 12/11/2022

Renaud, S., Tannenbaum, E., Stantial, P. & English teaching forum. (2007, maart). *Student-Centered Teaching in Large Classes with Limited Resources*. eric.ed.gov. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/E/J1099389.pdf>

Geraadpleegd op: 12/11/2022

MINISTRY OF BASIC AND SECONDARY EDUCATION [republic of the Gambia]. (2011). *CURRICULUM FRAMEWORK FOR BASIC EDUCATION*. ibe.unesco.org. Geraadpleegd op 2 december 2022, van http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/archive/curricula/gambia/gm_befw_2011_eng.pdf

Geraadpleegd op: 07/12/2022

Carla van Boxtel, Tine Béneker, Tessa de Leur, Anna Smits (2020, oktober) Tijdschrift voor didactiek van Mens- en Maatschappijvakken. *Aardrijkskunde en geschiedenis op de basisschool. Inspirerende didactische aanpakken uit internationaal onderzoek.*

<https://dspace.library.uu.nl>

[https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/411751/dimensies2_art3_okt2020.pdf?seq](https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/411751/dimensies2_art3_okt2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

[uence=1&isAllowed=y](https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/411751/dimensies2_art3_okt2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Geraadpleegd op: 06/02/2022

Zelf afgenomen interviews

N. Maes, lector wereldoriëntatie, interview, 29 november 2022

Bronnenlijst

Bijlagen

Bijlage 1: Toestemmingsformulier Nico Maes

Toestemmingsformulier onderzoek bachelorproef (informed consent)

Titel onderzoek	Bevraging expert (Nico Maes – Lector Wereldoriëntatie LKO) rond themagericht werken tijdens WO. Binnen het kader van bachelorproef (C. van Emmenes)
Verantwoordelijke onderzoeker	Charlayne van Emmenes, student LLO3A

In te vullen door de deelnemer

Ik verklaar op een voor mij duidelijke wijze te zijn ingelicht over de aard, methode, doel en [indien aanwezig] de risico's en belasting van het onderzoek. Ik weet dat de gegevens en resultaten van het onderzoek alleen anoniem en vertrouwelijk aan derden bekend gemaakt zullen worden. Mijn vragen zijn naar tevredenheid beantwoord.

[Indien van toepassing] Ik begrijp dat film-, foto-, en videomateriaal of bewerking daarvan uitsluitend voor analyse en/of wetenschappelijke presentaties zal worden gebruikt.

Ik stem geheel vrijwillig in met deelname aan dit onderzoek. Ik behoud me daarbij het recht voor om op elk moment zonder opgave van redenen mijn deelname aan dit onderzoek te beëindigen.

Naam deelnemer: Nico Maes

Datum: 29/11/2022 Handtekening deelnemer:

In te vullen door de uitvoerende onderzoeker

Ik heb een mondelinge en schriftelijke toelichting gegeven over het doel en de focus van het onderzoek. Ik zal resterende vragen over het onderzoek naar vermogen beantwoorden. De deelnemer zal van een eventuele voortijdige beëindiging van deelname aan dit onderzoek geen nadelige gevolgen ondervinden.

Naam onderzoeker: Charlayne van Emmenes

Datum: 29/11/2022 Handtekening onderzoeker:

Het toestemmingsformulier wordt in tweevoud opgemaakt en ondertekend waarbij één exemplaar aan de deelnemer wordt overhandigd en het andere door de uitvoerende onderzoeker bewaard wordt.

Bijlage 2 – Interview met Nico Maes

Interview expert – Nico Maes

Vraag 1: Aan welke criteria moet een themagerichte WO-les voldoen?

Antwoord: Het is de bedoeling dat je alle leergebieden samen verwerft (taal, wiskunde, MV, etc.). Je zorgt voor een duidelijke horizontale samenhang.

Vraag 2: Hoe stel je best een bordschema op voor een jonge doelgroep?

Antwoord: Gebruik enkel gekende woorden. Probeer veel visueel te werken met tekeningen, ook bijvoorbeeld bij het maken van een stappenplan. Tijdens alle lessen moet duidelijk van concreet naar abstract toe werken, bij het lesgeven in een authentieke context is dit ook zeer noodzakelijk.

Vraag 3: Wordt er ingezet op 21st century skills en EDO?

Antwoord: Ja. Er wordt ook al project- en probleemgestuurd gewerkt.

Vraag 4: Hoe kan ik het beste de leerinhouden afbakenen?

Antwoord: Je zorgt in eerste instantie voor een duidelijke schets van de beginsituatie. Bekijk de leerplannen en doelstellingen van de school ter plaatse. Je moet zelf ook een overweging maken in het selecteren van je doelstellingen in afstemming met je mentor. Je past je inhouden aan op het niveau van de leerlingen. Het thema wordt afgebakend op basis van de extensie van het begrip van de leerlingen. Er kan zo ver uitgebreid worden als de leerlingen het begrijpen

Vraag 5: Heeft u nog een belangrijke tip die ik zeker mee moet nemen voor deze bachelorproef?

Antwoord: Themagericht lesgeven verschilt op zich niet veel met de aanpak van het eerste leerjaar. Zorg voor een heldere doorgetrokken leerlijn voor je leerlingen en laat ze zo actief mogelijk deelnemen aan de lessen.

Bijlage 3: Bewijs telefonisch bevraging van Lien Deputter

Lien Deputter

-Gaf lessen gezondheidseducatie en integrated studies op the Swallow (schooljaar 2021 – 2022).

-Afgestudeerd aan Howest, de Hogeschool West-Vlaanderen aan de opleiding “toegepaste gezondheidswetenschappen”.

Bijlage 4 – beknopte samenvatting van de bevraging van Lien Deputter

Beknopte samenvatting van de bevraging van Lien Deputter.

- Het leerkrachtenteam van de Swallow is hecht, er is geen sprake van co-teaching. De leerkrachten werken individueel aan het voorbereiden van de lessen.
- Er bestaan methodes voor rekenen, taal en WO, deze zijn echter vrij verouderd.
- De lessen bestaan voornamelijk uit de leerkracht die aan het woord is, de leerlingen die luisteren en de vervolgens een samenvatting geschreven door de leerkracht overschrijven van het bord in hun schrift. (ook wel bekend als "chalk and talk")
- Er vinden meerdere lessen Integrated studies plaats per week.
- De school bevindt zich in de buurt van het strand, het bos en het platteland. Er zijn verschillende bomen (baobab, mango, cashew). Er zijn plantages van boeren die bezocht mogen worden.
- Veel leerlingen hebben weinig middelen thuis, materialen van huis uit meevragen wordt moeilijk.
- De school heeft niet veel (goed werkende) middelen, maar staat open voor ideeën en activiteiten. Er is ook een leerkracht die mooie tekeningen en wandplaten maakt.

Bijlage 5 – beknopt verslag van de lesobservatie op 10/02/2023

Lesobservatie Integrated studies op 10/02/2023

Lesonderwerp: drijven en zinken.

De leerkracht startte de les met het verwoorden van het lesonderwerp.

De lesopbouw verschilde van een les in België. Er werd geen onderzoeksvraag gesteld en ook geen voorkennis opgevraagd bij de leerlingen.

De uitleg rond drijven en zinken (theorie) werd mondeling de leerkracht gegeven, er was sprake leerkracht – leerling, voornamelijk door de leerkracht die vragen stelde. Er was geen onderlinge leerling interactie.

Tijdens de uitleg werd er door de leerkracht een bordschema opgebouwd. Na de uitleg werd het bordschema van de leerkracht door de leerlingen overgenomen in hun werkschrift.

Op maandag 13/02 werd er een bondig mondelinge de lesinhoud van vrijdag herhaald.